

VÄÄNA LASTEAED-ALGKOOI LASTEAIARÜHMAD E PPEKAVA

I. peatükk ÜLDSÄTTED

1. Väana Lasteaed-alkkooli lasteaiarühmade õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud riikliku õppekava alusel.
2. Väana Lasteaed-alkkooli lasteaiarühmade õppekava on koostatud ja arendatud kõikide lasteasutuse pedagoogid osalusel ning kaasatud on sellese protsessi vanemaid.
3. Väana Lasteaed-alkkooli lasteaiarühmade õppekava läbinule annab lasteasutus välja sellekohase õiendi.
4. Väana Lasteaed-alkkooli lasteaiarühmade õppekava määrab kindlaks:
 - lasteasutuse liigi ja eripära;
 - õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti;
 - õppe- ja kasvatustegevuse korralduse (päevakava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus), sealhulgas suveperioodil;
 - lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korralduse;
 - erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korralduse;
 - lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korralduse;
 - õppekava uuendamise ja täiendamise korra.

II. peatükk LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

5. Väana Lasteaed-alkkooli lasteaiaosas on munitsipaalasteaed kuni seitsmeaastastele lastele.
6. Väana Lasteaed-alkkooli lasteaiaosas on moodustatud liitrühmad. Liitrühmades on lapsed vanuses 2-7 eluaastat. Suveperioodiks moodustatakse lapsevanemate ettepanekute alusel vajadusel liitrühm.
7. Vajadusel moodustab Vallavalitsus juhataja ettepanekul sobitusrühma, kuhu kuuluvad erivajadustega lapsed koos teiste lastega või erirühma, kuhu kuuluvad ainult erivajadustega lapsed.
8. Rühma registreeritud laste arv lasteasutuses on järgmine:
 - 1) liitrühmas kuni 18 last.

9. Vääna Lasteaed-alkkooli lasteaiaosas toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles. Rühmas, kus õppe- ja kasvatustegevus ei toimu eesti keeles, tagatakse eesti keele õpe käesoleva õppekava alusel.

III. peatükk

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VANUSETI

10. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

11. Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- 1) lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- 2) lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
- 3) lapse loovuse toetamine;
- 4) mängu kaudu õppimine;
- 5) humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- 6) lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- 7) lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- 8) üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- 9) kodu ja lasteasutuse koostöö;
- 10) eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.

Lapse arengu toetamine lasteasutuses on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse juhataja.

12. Õppe- ja kasvatustegevuse üleehitamise aluseks on alljärgnev õpikäsitus:

- 1) Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.
- 2) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.
- 3) Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.
- 4) Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- kavandada oma tegevust, teha valikuid;
- seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

13. Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti esitatakse seitsmes valdkonnas (edaspidi *valdkond*):

- mina ja keskkond;
- keel ja kõne;
- eesti keel kui teine keel;
- matemaatika;
- kunst;
- muusika;
- liikumine.

1) Valdkont *Mina ja keskkond*

1.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Mina ja keskkond* on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

1.2 Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

1.3 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Mina ja keskkond*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;

- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

1.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas *Mina ja keskkond*:

3-aastane

Sotsiaalne keskkond

- Ütleb vastuseks küsimisel oma ees- ja perekonnanime, vanuse küsimisel ea aastate arvuna või näitab seda sõrmedel;
- Teab oma pereliikmeid: ema, isa õde, vend;
- Teab oma õdede ja vendade nimesid;
- Oskab nimetada oma rühma nime;
- Laps teab oma rühma õpetajate, õpetaja abi ja rühmakaaslaste nimesid;
- Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk;
- Teostab ettenäitamisel lihtsamaid töövõtteid (nt. põranda pühkimine);
- Meelde tuletamisel tänab ja palub, tervitab ja jätab hüvasti;
- Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid;
- Oskab haiget saanud sõpra lohutada;
- Nimetab Eesti lippu, nähes erinevate värvuste seas Eesti lipu värve;
- Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi;
- Teab mõistete *hea* ja *paha* tähendust;
- Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.

Looduskeskkond

- Tunneb rõõmu looduses viibimisest;
- Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud;
- Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi;
- Nimetab tuntumaid koduloomi ja matkib nende häälsust;

- Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi;
- Nimetab tuntud loomade iseloomulikke tunnuseid (nt. oraval pikk saba);
- Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu;
- Teab, et mõned loomad elavad metsas, mõned inimese juures;
- Oskab nimetada küsimisel tuntumaid putukaid (mesilane, sipelgas, lepatriinu);
- Nimetab tuntumaid vee-elanikke nt konna ja kala;
- Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge);
- Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke tunnuseid (talvel sajab lund, suvel on soe, saab ujuda);
- Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, päike paistab jne);
- Leiab lähiümbrusest kive, liiva ja mulda;
- Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu;
- Leiab loodusesse mittekuuluvat prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta;
- Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.

Tehiskeskkond

- Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad ehitised;
- Oskab küsimisel näidata, kus on maja korsten, katus, aknad, uks, trepp;
- Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid: pliit, kell, külmkapp, televiisor, pesumasin jne.;
- Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev);
- Teab eriostarbelisi sõidukeid;
- Teab jalgrattaga sõitmise reegleid (kiiver);
- Teab valgusfooritulede tähendust;
- Teab mõisteid *sõidutee ja kõnnitee*;
- Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda);
- Teab helkuri kasutamise vajalikkust.
- Laps tunneb erinevaid meediaedastuskanaleid – ajaleht, televiisor, raadio, kino.
- Lapsel on omad lemmikud meediast tuttavad tegelased – transformerid, Disney printsessid jpt.
- Laps oskab kasutada tehniliselt lihtsamaid meediavahendeidkuidas keerata lehte raamatus/ajakirjas, kuidas teha pilti telefoni või fotoaparaadiga, lülitada sisse televiisor jms
- Tutvuvad tehniliste vahenditega.

Tervisekasvatus

- Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, peale, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele;
- Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid ja teab kuidas neid kasutatakse (nt. seep ja käterätt, taskurätik, kamm);
- Nimetab erinevaid toiduaineid, teab puu- ja köögiviljade söömise kasulikkust;
- Teab hammaste hooldamise vahendeid;
- Harjab hambaid täiskasvanu abiga;
- Laps saab aru arsti töö vajalikkusest, tunneb igapäevaseid arstiriistu;
- Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).

4-aastane

Sotsiaalne keskkond

- Oskab öelda küsimisel oma vanemate eesnimed ja rääkida, mis tööd nad teevad;
- Oskab kirjeldada, mida tehakse lasteaias erinevates ruumides;
- Oskab küsimisel nimetada erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt arst ravib haigeid jne);
- Korrastab enne uue tegevuse alustamist eelneva koha;
- Paneb iseseisvalt oma riided ettenähtud kohta;
- Oskab selgitada, miks tuleb märjaid riided panna kuivama;
- Oskab iseseisvalt rakendada põhilisi viisakusreegleid;
- Teab lihtsamaid lauakombeid ja oskab neid järgida ;
- Lohutab omaalgatuslikult kaaslast;
- Järgib kokkulepituid rühmareegleid;
- Oskab selgitada kuulnud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal „hea” ja „halva” tähendust;
- Teab nimetada riigi nime, kus ta elab;
- Oskab nimetada Eesti rahvakalendri tähtpäevi, millel ta on osalenud;
- Laps teab, millal pannakse lehvima lipp;
- Oskab nimetada eesti rahvuslindu ja –lille.

Looduskeskkond

- Oskab kirjeldada, mida tuttavatest köögi- ja puuviljadest valmistada saab;
- Oskab kirjeldada, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel (värvuvad ja langevad);
- Oskab eristada okaspuid lehtpuudest;
- Nimetab seene osadena kübara ja jala;
- Oskab kirjeldada erinevate loomade (erinevaid) elupaiku ja elamisviise;
- Nimetab linnu kehaosi (nt pea, nokk, tiivad);
- Oskab selgitada, mida talve lindudele toiduks võib panna;
- Oskab küsimisel kirjeldada, et suvel on soe ja talvel on külm;
- Oskab küsimisel selgitada, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks;
- Oskab selgitada ilmastiku muutuste seoseid taimede, loomade ja inimestega (nt inimeste riietus erinevatel aastaaegadel, muutused looduses);
- Oskab selgitada öö ja päeva erinevust;
- Põhjendab, miks visatakse praht prügikasti.
-

Tehiskeskkond

- Oskab nimetada oma kodukoha tuntumaid asutusi (kool, kauplus, postkontor);
- Oskab nimetada esemeid erinevatest materjalidest (nt puit, plastmass);
- Oskab põhjendada helkuri kandmise vajadust;
- Teab, miks teedel on vajalikud ülekäigurajad ja valgusfoorid.
- Laps tunneb erinevaid meediaedastuskanaleid – ajaleht, televiisor, raadio, kino.
- Lapsel on omad lemmikud meediast tuttavad tegelased – transformerid, Disney printsessid jpt.
- Laps oskab kasutada tehniliselt lihtsamaid meediavahendeidkuidas keerata lehte raamatus/ajakirjas, kuidas teha pilti telefoni või fotoaparaadiga, lülitada sisse televiisor jms

Tervisekasvatus

- Oskab selgitada, miks peab ennast kammima ja pesema;
- Laps teab, et puhtus on haiguste vältimise üks tingimus;
- Laps teab vannis, duši all või saunas käimise tähtsust;
- Oskab pesta hambaid täiskasvanu (suulisel) juhendamisel;
- Nimetab toiduaineid, mida tuleb süüa iga päev;
- Teab, mis on tervislik toit ja oskab nimetada toiduaineid, mis pole tervislikud;
- Oskab seletada, miks on liikumine kehale/tervisele kasulik;
- Nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud.

5aastane

Sotsiaalne keskkond

- Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruku või poiss);
- Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed, nende nimed ja perekonnanimed);
- Teab oma vanemate ameteid;
- Oskab küsimisel nimetada oma kodu asukohta: linnas, maal;
- Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja;
- Nimetab oma lasteaia nime;
- Oskab nimetada lasteaia töötajaid ja nende ülesandeid (nt kokk teeb süüa);
- Oskab loetleda enimtuntud elukutsete juurde kuuluvaid töövahendeid;
- Oskab põhjendada mängu- või töökoha korrastamise vajadust;
- Teab oma, võõra ja ühise tähendust;
- Järgib iseseisvalt süües lauakombeid;
- Oskab küsimisel nimetada sõbra positiivseid omadusi;
- Abistab vajadusel nõrgemat;
- Oskab andeks paluda ja leppida;
- Oskab eluliste olukordade põhjal selgitada, mis on õige või vale;
- Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid;
- Nimetab küsimisel, mis keelt või keeli räägivad muukeelsed lapsed rühmas ja/või kodukohas;
- Näitab oma käitumisega, et hoolimata erinevustest tuleb kõikidesse inimestesse sõbralikult suhtuda;
- Oskab selgitada, millal lipud heisatakse ja hümnid lauldakse;
- Kirjeldab tähtpäevi peres;
- Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, kadri- ja mardipäev jne) ja nendega seotud tegevusi;
- Oskab põhjendada, miks teatud rahvakalendri päevadel vastavalt riietatakse (nt kadri- ja mardipäev).

Looduskeskkond

- Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, järv, jõgi);
- Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas;
- Oskab nimetada erinevaid vaadeldavaid köögivilju ja teab, kuidas neid kasutatakse;
- Nimetab 1-2 lehtpuud ja 1-2 okaspuud;
- Nimetab mõne söögi- ja mürgiseene;
- Oskab nimetada tuntumaid lilli;
- Nimetab lille osi;
- Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad;

- Oskab selgitada, miks loomad karva vahetavad;
- Oskab nimetada 2-3 looma, kes jäävad talveunne;
- Nimetab tuntumaid linde;
- Nimetab 3-4 putukat;
- Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa;
- Oskab nimetada kaladele iseloomulikke tunnuseid;
- Kirjeldab soojuse ja valguse vajalikkust inimestele, taimedele ja loomadele;
- Eristab päeva ja ööd;
- Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada;
- Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid;
- Teab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu jne);
- Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule);
- Teab, et inimene saab talvel loomi aidata;
- Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jne;
- Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorteeritakse.

Tehiskeskkond

- Oskab kirjeldada, kuidas jõuab prügi prügimäele;
- Selgitab, et varem puudusid inimestel esemed, mida praegu peetakse väga vajalikeks;
- Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad, nende otstarve, ruumid, ja nende sisustus;
- Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet;
- Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid;
- Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte;
- Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet;
- Teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust;
- Selgitab, kuidas ületada sõiduteed reguleeritud ja reguleerimata ülekäigirajal;
- Oskab ületada tänavat rattaga (jalgratas käe kõrval);
- Põhjendab, miks rattaga, rulluiskudega sõites peab kandma kiivrit;
- Selgitab, et autos sõites tuleb kinnitada turvavöö ning milleks on vajalik turvatool;
- Teab liiklusvahendite ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust;
- Oskab ühissõidukis käituda;
- Oskab selgitada, kus ja kuidas kanda helkurit.
- Laps tunneb erinevaid meediaedastus kanaleid – ajaleht, televiisor, raadio, kino.
- Lapsel on omad lemmikud meediast tuttavad tegelased – transformerid, Disney printsessid jpt.
- Laps oskab kasutada tehniliselt lihtsamaid meediavahendeidkuidas teha pilti telefoni või fotoaparaadiga, lülistada sisse televiisor jms

Tervisekasvatus

- Oskab nimetada tegevusi, mis on tervisele kasulikud;
- Küsimisel oskab selgitada, miks on enne sööki ja pärast WC-s käimist vaja käsi pesta;
- Oskab nimetada hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi;
- Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev;
- Selgitab küsimisel, milleks on vajalikud silmad, kõrvad, nina, nahk;

- Oskab nimetada oma erinevaid emotsioone;
- Oskab nimetada erinevaid tegevusi, mida inimesed teevad selleks, et olla terve;
- Teab, missugused tegevused ja toidud on tervisele kahjulikud;
- Kirjeldab, millised reeglid kehtivad tema kodus;
- Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole;
- Selgitab, miks võõrastega ei tohi kaasa minna;
- Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek, mängimine ohtlikes kohtades, rattasõit kiivrita jne);
- Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, ravimid, terariistad, kemikaalid jne).

6aastane

Sotsiaalne keskkond

- Oskab öelda oma nime ja perekonnanime, vanust, sugu;
- Teab oma pereliikmete nimesid;
- Oskab küsimisel öelda oma aadressi;
- Kirjeldab oma lasteaia asukohta;
- Oskab vestluses kirjeldada enimtuntud ametite vajalikkust (nt arst, politsei jne);
- Oskab nimetada maarahva koduseid töid (loomade eest hoolitsemine, põllutööd)
- Paneb märjad riided ise kuivama;
- Korrastab vajadusel oma isiklike esemete hoiukohta (kapp jne);
- Põhjendab viisakusreeglite järgimise vajadust;
- Oskab põhjendada, miks on hea omada sõpra/sõpru;
- Loob püsivaid sõprussuhteid;
- Väljendab oma käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda;
- Kirjeldab oma kodukohta (kodu, pere, loomad, naabrid);
- Kirjeldab, mida on kujutatud oma kodukoha lipul;
- Nimetab Eesti rahvuslinnu ja rahvuslille;
- Nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt;
- Kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid;
- Nimetab Eesti rahvustoite, mida ta ise on söönud.

Looduskeskkond

- Nimetab aastaaegu ja kirjeldab nende olulisi tunnuseid;
- Oskab loetleda puu osi;
- Nimetab 3-4 lehtpuud;
- Nimetab 2-3 viljapuud;
- Oskab selgitada kuidas hoolitsetakse noorte taimede eest;
- Nimetab erinevate loomade seast need, kes elavad Eestis;
- Kirjeldab kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda erinevatel aastaaegadel;
- Põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale;
- Nimetab tuntumaid paigalinde ja rändlinnuliike;
- Nimetab erinevaid veekogusid;
- Põhjendab, miks on õhk inimestele, taimedele ja loomadele vajalik;
- Kirjeldab kivide, liiva ja mulla kasutamise võimalusi;
- Teab sood ja raba;
- Põhjendab, miks sorteeritakse prügi.

Tehiskeskkond

- Oskab selgitada, kuidas mõned inimeste loodud esemed võivad loodusele halvasti mõjuda (nt autode heitgaasid);
- Kirjeldab jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise põhimõtteid.
- Laps tunneb erinevaid meediaedastus kanaleid – ajaleht, televiisor, raadio, kino, internet jt
- Laps oskab kasutada tehniliselt meediavahendeid- nutitelefoni, tahvelarvutit, internetti, fotoaparaati, kaamerat.
- Laps teab, millised ohud valitsevad meedias ja kuidas käituda ohu olukorras (kui hakkab hirm, kui kaua võib vaadata telerit, millised filmid on lastele ja mis mitte jne)
- Laps õpib tundma meedia mõju oma emotsioonidele ja elule
- Laps oskab täiskasvanu abiga koostada ise meediasisu – kuulutus, reklaam, plakat, ajaleht jms
- Laps oskab nimetada tundeid, mida tekitab mingi muusika, filmijupp, tekst ajakirjas.

Tervisekasvatus

- Oskab selgitada, kuidas hoida enda ja teiste tervist;
- Teab, et suitsetamine sh passiivne suitsetamine ja alkoholi tarvitamine kahjustavad tervist;
- Teab, milline on tervislik eluviis;
- Selgitab, miks igal lapsel peavada olema oma isklikud hügieenitarbed;
- Oskab selgitada, miks võivad tekkida hambaaugud;
- Põhjendab, miks piimahambad ära tulevad;
- Oskab selgitada taldrikureegli põhimõtet (pool taldrikust on täidetud köögiviljaga, veerand teraviljaga – kartul või riis või makaron ja veerand liha või kalaga);
- Oskab selgitada, kust pärinevad meie igapäevased toiduained;
- Valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite;
- Oskab nimetada erinevaid meeleelundeid;
- Oskab märgata enda ja teiste emotsioone;
- Mõtleb koos õpetajaga välja ühised rühmareeglid;
- Kasutab terariistu ohutult;
- Nimetab hädaabi numbrit 112 ja simuleerib selle kasutamist;

7-aastane

Sotsiaalne keskkond

- Oskab end tutvustada;
- Teab oma kohustusi ja õigusi;
- Kirjeldab enda omadusi ja huve;
- Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi;
- Mõistab, et pered võivad olla erinevad;
- Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid;
- Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ja nende vajalikkust;
- Soovib osaleda jõukohastes kodustes töödes;
- Laps oskab küsimisel öelda oma kodu aadressi ja kontakttelefoni;
- Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta;
- Teab lasteaia aadressi;
- Kirjeldab lasteaia kodukoda, teab rühmareegleid ning –traditsioone;

- Teab kooli kui õppimise kohta;
- Kirjeldab kooli ja lasteaia erinevusi
- Oskab küsimisel nimetada, kelle poole abi vajades tuleks pöörduda (nt tulekahju, haigus)
- Selgitab töөлkäimise vajadust;
- Selgitab raha kasutamise otstarvet;
- Viib ettevõtetud tööd lõpule;
- Laps kontrollib oma käitumist vastavalt üldlevinud viisakusreeglitele ja korrigeerib seda vajadusel;
- Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (poes, teatris, kirikus jne);
- Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest;
- Oskab selgitada, mida tähendab sõprus
- Kasutab igapäevases kõnes õigesti mõisteid „hea”, „halb”, „õige”, „vale”;
- Teab mõistete „ausus“ ja „autus“ tähendust ning oskab vastavalt käituda;
- Laps oskab kirjeldada oma pere traditsioone;
- Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotisi traditsioone;
- Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist lasteaias või kodus;
- Oskab selgitada, kes on ja mida teeb linnapea;
- Nimetab Eesti rahvussümboolikat;
- Nimetab 4-5 erinevat rahvust ja keelt;
- Oskab selgitada, et esivanemad ennustasid ilma looduse ning rahvakalendri tähtpäevade järgi;
- Laps teab Eesti lipu värvide tähendust;
- Laps teab, kes on Eesti vabariigi president;
- Laps teab oma kodulinna vappi ja lippu;
- Oskab eesti kaardil näidata oma kodukohta;
- Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone;
- Suhtleb teisest rahvusest lastega;
- Teab nimetada Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).

Looduskeskkond

- Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne);
- Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel;
- Laps oskab selgitada aastaegade järgnevust;
- Selgitab aastaegade vaheldumise seost;
- Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, ujumine, suusatamine, lehtede riisumine jne);
- Oskab nimetada loomade ja lindude iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, lendavad lõunasse, vahetavad karva jne);
- Oskab öelda, mis aastaajal valmivad viljad;
- Nimetab 4-6 sorti lilli;
- Nimetab leht- ja okaspuude vilju;
- Selgitab, miks seeni korjatakse noaga;
- Nimetab enimtuntud põhja- ja lõunamaa loomi
- Oskab selgitada, miks mõnda looma nimetatakse kiskjaks;
- Nimetab 2-3 liiki kalu;
- Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku;

- Põhjustab loomade ja taimede erinevust maakera erinevatel poolkeradel sealse erineva temperatuuriga;
- Kirjeldab veekogude erinevust;
- Nimetab 1-2 maavara;
- Kirjeldab erinevaid elukooslusi – metsa, sood, raba, niitu;
- Oskab põhjendada, miks on vaja hoolitseda looduse eest;
- Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud loodusele;
- Selgitab, et looduse säästmiseks saab paljusid inimeste valmistatud esemeid taaskasutada;
- Teab prügi sorteerimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi;
- Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust loodusele, taimedele, loomadele ja inimestele.

Tehiskeskkond

- Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet;
- Oskab nimetada maja ehitamiseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jne);
- Oskab nimetada teenindusasutusi ning nende vajalikkust (kauplus, apteek, kaubanduskeskus jne);
- Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm);
- Kirjeldab kodumasinaid ja teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte;
- Oskab kirjeldada oma teekond kodust lasteaeda;
- Teab, kuidas ületada ristmikku;
- Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal;
- Oskab kasutada hädaabi numbrit 112;
- Teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes;
- Teab rulluskudega ja rulaga sõitmise nõudeid;
- Teab, kuhu kinnitada helkurribad;
- Liikluses abi vajades pöördub täiskasvanu poole.
- Laps tunneb erinevaid meediaedastus kanaleid – ajaleht, televiisor, raadio, kino, internet jt
- Laps oskab kasutada tehniliselt meediavahendeid- nutitelefoni, tahvelarvutit, internetti, fotoaparaati, kaamerat.
- Laps teab, millised ohud valitsevad meedias ja kuidas käituda ohu olukorras (kui hakkab hirm, kui kaua võib vaadata telerit, millised filmid on lastele ja mis mitte jne)
- Laps oskab täiskasvanu abiga koostada ise meediasisu – kuulutus, reklaam, plakat, ajaleht jms
- Laps õpib tundma oma meedia kasutamise vajadusi.
- Laps oskab täiskasvanu abiga kriitiliselt suhtuda meediasse, eraldada tegelikkust ja fiktsiooni, mis tagamõte on reklaamid jms
- Laps austab teiste arvamusi ja tõlgendusi, oskab ise väljendada oma arvamust ja mõtet (meedia teemal aruteludes).

Tervisekasvatus

- Oskab selgitada, mida tähendab terve olemine
- Selgitab, kuidas inimesi ümbritsev keskkond või inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
- Täidab isiklikku hügieeni harjumuslikult;

- Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus;
- Teab, miks tekib kaaries (hambaaugud);
- Peseb hambaid iseseisvalt ja õigesti;
- Selgitab, milliseid toiduaineid on igapäevaselt vaja süüa rohkem ja milliseid vähem;
- Selgitab, milline on südame, aju, kopsude kõige olulisem ülesanne ning teab, millised tegevused aitavad hoida neid tervena;
- Arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega;
- Teab poisi ja tüdruku erinevusi;
- Kirjeldab oma tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides;
- Tuleb toime oma tugevate emotsioonidega;
- Kirjeldab enda positiivseid omadusi;
- Oskab põhjendada oma seisukohti;
- Suudab konflikte lahendada sõnaliselt;
- Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid;
- Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires;
- Kirjeldab, kuidas ennast kaitsta negatiivsetes olukordades, mis võivad kahjustada tervist või olla eluohtlikud;
- Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju jne);
- Selgitab, kuidas tegutseda kui on eksinud linnas/metsas;
- Kirjeldab lihtsamaid esmaabi võtteid.

2) Valdkond *Keel ja kõne*

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Keel ja kõne* on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

2.2. Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Keel ja kõne*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

2.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas *Keel ja kõne*:

3-aastane

Suhtlemine

- Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga;
- Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm);
- Kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1-2 lausungiga;
- Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega;
- Loeb peast või kordab järelle 1-2realist luuletust.

Grammatika

- Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid;
- Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme;
- Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt *Joonist! Istu!*);
- Kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla teguviisi olevikuvorme (nt *sõidab, laulavad*);
- Kasutab kõnes õigesti tegusõna *ma-* ja *da* – tegevusnime (nt *hakkame mängima, ei taha mängida*).

Sõnavara

- Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi;
- Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud;
- Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu;
- Kasutab kõnes mõningad üldnimetusi (nt *lapsed, riided*);
- Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks.

Hääldamine

- Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris;
- Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla *r, s, k, õ, ü*).

Kirjalik kõne (haarab nii lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujundamist kui ka lastekirjanduse tutvustamist)

- Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte;
- Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste;
- Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass-kass, pall-sall, tuba-tuppa), osutades pildile või objektile.

4-aastane

Suhtlemine

- Algatab ise aktiivselt suhtlust,
- Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses;
- Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta;
- Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga;
- Räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest;
- Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.

Grammatika

- Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid;
- Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad *ja, aga*);
- Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt *sõitsid, laulsid*).

Sõnavara

- Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt *kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud*);
- Kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (*käpad, saba, rool*);
- Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (*tutt müts, kelgumägi*) ja tuletisi (*täpiline, laulja*).

Hääldamine

- Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris;
- Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt *-nt, -lt, -mp* jne).

Kirjalik kõne (haarab nii lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujundamist kui ka lastekirjanduse tutvustamist)

- Tunneb täiskasvanu häälimise järgi või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas;
- Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti;
- Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.

5aastane

Suhtlemine

- Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt *Miks ta nii tegi? Kuidas teha?*);

- Kasutab rollimängus erinevat situatsiooni ja hääletugevust;
- Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid;
- Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust;
- Annab kuuldu teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute sidumata lausungitega;
- Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus laupäeval);
- Loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi;
- Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega.

Grammatika

- Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid;
- Kasutab kõnes -nud ja -tud kesksõnu (nt söödud – söönud);
- Kasutab sõnas omadussõnu võrdlusastmeid;
- Kasutab tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin);
- Ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele; punase palliga);
- Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel).

Sõnavara

- Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt *lühike-pikk, must-puhas*);
- Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt *arg, kaval, igav*);
- Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (*hommik, päev, õhtu, öö*);
- Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt *tikkudest maja – tikumaja,; nuga õuna koorimiseks – õunanuga*).

Hääldamine

- Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- Hääldab õigesti 3-4silbilisi tuttava tähendusega sõnu;
- Hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2silbilistes tuttava tähendusega sõnades;
- Hääldab õigesti sageli kasutatavaid sõnu võõrsõnu (nt *taburet, banaan, diivan*).

Kirjalik kõne (haarab nii lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujundamist kui ka lastekirjanduse tutvustamist)

- Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites);
- Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul);
- Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).

6aastane

Suhtlemine

- Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt Kus ja kellega ta elab? Kas tal on lapsi?);
- Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist;
- Püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutustega;

- Annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil;
- Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega;
- Jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega *ja siis, siis, ja*;
- Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.

Grammatika

- Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (*saab lauljaks, jookseb kivini*);
- Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (*nt lugeb p.o. loeb, mõmmi maga p.o. mõmmi magab; lillene p.o. lilleline*) ning osutab neile;
- Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (*loetakse, pesti*).

Sõnavara

- Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu *eile, täna, homme*;
- Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (*nt jookseb, lippab, sibab*);
- Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (*joonistaja, joonistus, jooneline*);
- Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (*nt veereb – veeretab; sõidab – sõidutab*);
- Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (*nt lilled: tulp, roos*).

Hääldamine

- Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.
-

Kirjalik kõne (haarab nii lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujundamist kui ka lastekirjanduse tutvustamist)

- Häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1-2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu;
- Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas;
- Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (*nt koli – kolli (III v); koli – kolli (II välde); koli – kooli (III välde); koli – kooli (II välde)*);
- Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (*nt poe- ja tänavanimed, sildid*).

7aastane

Suhtlemine

- Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest;
- Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht);
- Mõistab kaudseid ütlusi (*nt Ruumis on aken lahti. Otsene ütlus: Pane aken kinni! Kaudne ütlus: Mul on jahe*);
- Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid;
- Tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info;
- Räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi);
- Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust);
- Jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti.

Grammatika

- Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne: *arstina*);
- Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: *hommikust õhtuni*);
- Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt *palju linde, konni, autosid*);
- Kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb - pugema, siga – sead);
- Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (... , sest,), tingimust (kui..., siis), eesmärki (... , et ...).

Sõnavara

- Selgitab kuuldud kujundlike väljendite (*tuul ulub, kevad koputab aknale*) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid;
- Kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (*mõtlen, arvan, julge, lahke*);
- Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu;
- Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu;
- Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt *vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast*);
- Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt *sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad*).

Hääldamine

- Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu;
- Hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt *Fanta, šokolaad*).

Kirjalik kõne (haarab nii lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujundamist kui ka lastekirjanduse tutvustamist)

- Nimetab ja kirjutab enamikku tähti;
- Veerib 1-2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita) ja eksib sageli;
- Häälib õigesti 1-2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu
- Kirjutades märgib õigesti 1-2 silbiliste häälikuühenditeta sõnu;
- Kirjutades märgib õigesti 1-2 silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikustruktuuri (nt lähen koli);
- Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut;
- Jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid;
- Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll – kooli; linna (III v) – lina; tibu – tippu);
- Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

4) Valdkond *Matemaatika*

- 4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Matemaatika* on, et laps:
- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
 - 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
 - 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
 - 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
 - 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
 - 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
 - 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

4.2. Valdonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

4.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Matemaatika*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

4.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas *Matemaatika*:

3-aastane

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

- Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka;
- Paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades ühepalju ehk võrdselt;
- Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.

Suurused ja mõõtmine

- Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem-lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ning kasutab mõisteid.

Geomeetrilised kujundid

- Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoas, õuest ning tänavalt.

Orienteerumine ajas ja ruumis

- Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm.);
- Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi);
- Määrab teiste laste ja esemete asukoha enda suhtes: ülal-all, ees-taga (minu ees, minu taga jne.)

4-aastane

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

- Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud).
- Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui.
- Tutvub arvudega 10ni.

Suurused ja mõõtmine

- Järjestab esemeid kõrguse järgi (madalam-kõrgem);
- Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.

Geomeetrilised kujundid

- Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning risküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.

Orienteerumine ajas ja ruumis

- Teab ööpäeva osi *hommik-päev-õhtu*; kirjeldab tegevusi ja sündmusi *eile-täna-homme*;
- Määrab enda asukoha teiste laste ja asjade suhtes (seisan Mihkli taga jne);
- Määrab vasakult ja paremalt poolt.

5-aastane

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

- Loendab 12 piires ja teab arvude rida 12-ni;
- Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu;
- Tunneb numbrimärke;
- Võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui);
- Paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab;
- Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.

Suurused ja mõõtmine

- Järjestab kuni 5 eset suurustunnuste järgi;
- Leiab vaadeldavast objektist silma järgi *suurem-väiksem-sama* suure ning kontrollib objekte kõrvutades;
- Hindab kaugust silma järgi;
- Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga;
- Järjestab raskuse ja paksuse järgi.

Geomeetrilised kujundid

- Koostab mustreid, laob pilte kujunditest;

- Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.

Orienteerumine ajas ja ruumis

- Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi;
- Eristab mõisteid *kiiresti-aeglaselt, varsti, hiljem, kohe*;
- Määrab eseme asukoha teise eseme suhtes: *all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal*;
- Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.

6-aastane

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

- Otsustab ja põhjendab esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka erinevate tunnuste (suurus, värv, kuju, otstarve) alusel (nt mängukarud ja lennuk –lennuk ei kuulu siia hulka, ta on transpordivahend; valged jänesed ja valge lill –kuuluvus hulka on valitud värvi põhjal);
- Võtab vastavalt esitatud arvule (kuni viis) õige koguse antud esemeid;
- Moodustab uue hulga (kümne piires) esemete lisamise või äravõtmise teel (nt lisades 7 kivile veel ühe, saab uue suuruse – 8 kivi);
- Nimetab etteantud arvude hulgast, milline arv on antud arvule eelnev või järgnev (nt esemete loendamisel leiab laps arvu 6 ning laps otsustab ja nimetab, milline arv on kuuete eelnev (5) või järgnev (7)).

Suurused ja mõõtmine

- Suudab otsustada ja nimetada, milline ese (esemed) etteantud esemetest on lühem, pikem või ühepikkune (laiem-kitsam-ühelaiused, suurem-väiksem-ühesuurused, paksempeenem-ühepaksused, madal-kõrge-ühekõrgused);
- Mõõdab esemete pikkust, laiust, kõrgust ja objektidevahelist kaugust kokkulepitud vahendite pikkuse abil (nt nõör, pulk, sammud jne, nt laua kõrgust mõõdetakse pulga abil, siis on tulemuseks nt kolm pulga pikkust, või uksest lauani on 7 sammupikkust jne).

Geomeetrilised kujundid

- Moodustab erinevaid vahendeid (pulgad, kõrred, paelad jms) kasutades etteantud kujundiga samasuguse kujundi;
- Koostab kujunditest näidise järgi ja näidiseta pilte.

Orienteerumine ajas ja ruumis

- Nimetab õiges järjekorras kõik nädalapäevad ja toob küsimuste abil näiteid oma tegevuste kohta, kasutades mõisteid *eile, täna, homme*;
- Kirjeldab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu *kõrval, ääres*.

7-aastane

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

- Määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- Võrdleb hulki kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;

-
- Mõtestab arvude rida 12ni;
- Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =);
- Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.

Suurused ja mõõtmine

- Järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes;
- Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtvahendiga.

Geomeetrilised kujundid

- Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).

Orienteerumine ajas ja ruumis

- Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja – päeva;
- Määrab kellaaega täistundides ning koostab päevakava;
- Kasutab kõnes õigesti sõnu *enne, praegu, hiljem – varem, noorem – vanem*;
- Orienteerub tasapinnal (paberil);
- Kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil.

5) Valdkond *Kunst*

5.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Kunst* on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

5.2. Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

5.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Kunst*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;

- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

5.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas *Kunst*:

3-aastane

Kujutamine ja väljendamine

- Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;
- Leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid;
- Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi.

Kujundamine

- Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).

Voolimine

- Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale;
- Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.

Joonistamine

- Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe, ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püüdes paberi piirides;
- Meeldetuletamisel hoiab õigesti pliiatsit jt joonistusvahendeid.

Maalimine

- Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu;
- Juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintsli vees;
- Trükib näpüvärvidega sõrmede ja kogu käega;
- Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värvi.

Meisterdamine

- Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke;
- Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid;
- Asetab alusele ja surub kinni õpetaja poolt liimiga kaetud paberist kujundid, puulehed vms.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele;
- Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.

4-aastane

Kujutamine ja väljendamine

- Nimetab põhivärve ning lisaks, rohelist, oranži, roosat, musta, pruuni;
- Oskab nimetada tumedamaid ja heledamaid värvitoone;
- Kujutab tuttavaid objekte, nähtusi oma sümbolite abil, mis on olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamateks;
- Valib tööks meeldivad toonid ja värvid ning põhjendab oma valikut elementaarsel moel;
- Kirjeldab ja kasutab esemetele ja nähtustele iseloomulikke värvusi.

Kujundamine

- Kaunistab tasapinnalisi esemeid valmis kujunditega neid sinna spontaanselt paigutades;
- Laob 3-4 tuttavast geomeetrisest kujundist esemeis, loomi jne;
- Suunamisel ja tähelepanu juhtimisel lisab valmivale esemele iseloomulikke detaile;
- Kaunistab valmistatud voolingu, kasutades voolimispulka või lisades suuremale vormile väikseid ümaraid või piklikke vorme;
- Koostab mängudes ja vabas tegevuses (nt. mosaiikmängus) lihtsaid mustreid.

Voolimine

- Annab voolitud ümarvormidele erinevaid nimetusi;
- Rullib savitükki ja muudab rullimise tulemusel tekkinud pikliku vormi kuju, andes edasi asjade, esemete jne iseloomulikke tunnuseid;
- Vajutab ümarvormi pihkude ja/või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab savi sellele teise kuju andmise eesmärgil;
- Moodustab väikestest voolitud vormidest terviku, neid üksteise peale, sisse jne ladudes;
- Juhendamisel kasutab voolimispulka savi vms voolimismaterjali tükeldamiseks.

Joonistamine

- Tõmbab iseseisvalt horisontaalseid ja vertikaalseid jooni sooviga jäljendada konkreetseid esemeid;
- Juhendamisel tõmbab erineva kuju ja suunaga, sealhulgas ka kaarjaid jooni;
- Kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta;
- Suudab kujutada natuurile sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest (nn peajalgset).

Maalimine

- Juhendamisel kasutab kattevärbe kogu pinna katmiseks;
- Ümarvormi joonistab värvilaigu pintsliga suurendamise teel;
- Suunamisel võtab pintslile vajaliku koguse värvi ja loputab pintsli peale kasutamist;
- Meeldetuletusel ei värvi üle paberi serva;
- Selgitusel kasutab töös pintsli erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid.

Meisterdamine

- Lõikab paberist ribasid ja lihtsama kujundi mööda etteantud joont;
- Katab liimiga talle näidatud pinna ja täiendaval juhendamisel asetab sinna soovitud kujundi;
- Ettenäitamisel ühendab erinevaid materjale (looduslik materjal ja paber; suled ja paber jne);
- Kortsutab erineva paksusega paberit;
- Matkib täiskasvanu tegevust lihtsa mänguasja valmistamisel (nt päkapikk – käbile müts, siil – männikäbile nina);
- Voldib paberi pooleks.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Suunavate küsimuste abil analüüsib annab tööle hinnangu;
- Põhjendab, miks töö, pilt meeldib;
- Vastab küsimustele ja selgitab, miks kujutab esemeid, nähtusi just sellisel viisil.

5-aastane

Kujutamine ja väljendamine

- Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks;
- Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest;
- Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt;
- Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid;
- Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat.

Kujundamine

- Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme ääri-kaunistamiseks (tass, taskurätt jne);
- Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meelega sobivate motiividega;
- Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne).

Voolimine

- Õõnestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades;
- Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades;
- Nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid;
- Veeretab ja rullib iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale (nt pabermassi, vaha jne);
- Ühendab voolitud detaile omavahel.

Joonistamine

- Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks;

- Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja söega, muutes joone tihedust;
- Kasutab iseseisvalt pliiatsiteritajat;
- Tõmbab ühtlase joone lihtsa kujuga šablooniga või joonlaua järgi;
- Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.

Maalimine

- Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu;
- Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja –tõmmetega;
- Juhendamisel katab värviga algul suurema kujundi, millele lisab detaile;
- Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.

Meisterdamine

- Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest;
- Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid;
- Voldib paberi pooleks, neljaks (kujundades nii nt raamatu, kaardi, liniku);
- Lõikab juhendamisel kääridega suuri sirgete piirjoontega ja vormilt lihtsaid kujundeid;
- Valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit vms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Vaatleb oma algatusel raamatuillustatsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamusi;
- Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud;
- Tunneb ära varem vaadeldud pildi;
- Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse.

6-aastane

Kujutamine ja väljendamine

- Valib sobiva taustatooni meeleolust, aastaegadest jm kujutatavast lähtuvalt;
- Tausta värvimisel annab edasi pildi meeleolu, iseloomu, kasutades juhendamisel ja meeldetuletamisel seni omandatud tehnilisi võtteid;
- Paigutab esemeid jm kujutataval tööl suurussuhetest lähtuvalt;
- Esemete kaunistamisel ja nende iseloomu edasiandmisel kasutab õpitud oskusi (nt triibud, jooned, täpid, pintslivajadused jne);
- Pärast tööjuhiste kordamist segab ja hele-tumestab värve,
- Kujutab juhendamisel inimest liikumises, muutes jäsemete asendit.

Kujundamine

- Juhendamisel kasutab looduslikku materjali koos tehiskuga (nt voolimismaterjalid, nõör, paber jne);
- Kujundab lihtsa mustri väikestest detailidest (materjal, voolitud väikevormid, kriipsud, täpid jne);
- Kasutab esemete kujundamisel lihtsaid trükke, jäljendite vajutamist, ruumiliste esemete puhul väikevormide liitmist, väljapigistamist, muljumist jne;
- Märkab mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist;

- Kirjeldab ja kasutab lihtsamaid eesti rahvusmotive – triibud, lillornament.

Voolimine

- Nimetab erinevaid voolimismaterjale ja nende omadusi;
- Kasutab voolimispulka vormide õonestamisel, iseseisvalt mustri tegemisel;
- Voolib juhendamisel ka ühest savitükist, venitades ning pigistades sellest välja terviku erinevaid osi;
- Ümarvorme ning ümar- ja piklikke vorme ühendades voolib iseseisvalt erinevaid esemeid;
- Juhendamisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohad;
- Niisutab vajadusel voolitava eseme pinda ühenduskohtade silumiseks;
- Oskab voolida erineva suurusega ümarvorme ning neid õonesvormideks muuta.

Joonistamine

- Joonistamisel jätab vahendiga jäljendi joonistusvahendit ja paberit rikkumata;
- Meeldetuletamisel kasutab pinna katmiseks kallutatud pliiaatsit (pliiaatsi külgi);
- Väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate jne joontega emotsiooni ja meeoleu ning täidab pinda;
- Värvib enamasti kontuuri ületamata.

Maalimine

- Kasutab varemõpitud tehnilisi oskusi töö teostamisel;
- Juhendamisel hele-tumestab värve ja segab omavahel põhivärve;
- Meeldetuletusel annab värvidega edasi meeoleu, aastaegadele iseloomulikke tunnuseid;
- Suunamisel oskab valida kujutatavast lähtuvalt tööle sobivat tausta;
- Pintsliga liigub paberil vabalt, ei liigu pikalt edasi-tagasi ühes kohas;
- Kasutab tööks vajadusel kahte erineva jämedusega pintslit;
- Peseb ja kuivatab pintsli enne järgmise värvi kasutamist.

Meisterdamine

- Valib erinevate meisterdamismaterjalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada;
- Lõikab iseseisvalt paberist geomeetrilisi kujundeid;
- Kirjeldab looduslike materjalide sarnasust muude esemete või olenditega.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Annab oma tööle hinnangu ja põhjendab oma arvamust;
- Põhjendab küsimustega suunamisel tehniliste lahenduste, vormi- ja värvilahenduste kasutamist;
- Eelistab konkreetseid raamatuid kujundusest lähtuvalt.

7-aastane

Kujutamine ja väljendamine

- Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks;
- Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades;
- Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevustest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja –kohast;

- Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga;
- Tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).

Kujundamine

- Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata;
- Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistavat eset;
- Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu seda sobitada;
- Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi.

Voolimine

- Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära;
- Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid;
- Niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks.

Joonistamine

- Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt;
- Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda;
- Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.

Maalimine

- Segab värve uute toonide saamiseks;
- Kasutab töös eri jämedusega pintsleid;
- Väldib värvide määrdumist;
- Kasutab töös pintsli erinevalt (pintsli otsa ja külge).

Meisterdamine

- Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne;
- Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted;
- Valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu;
- Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtus pärast;
- Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

6) Valdkond *Muusika*

6.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Muusika* on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

6.2. Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

6.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Muusika*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalsed aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

6.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas *Muusika*:

3-aastane

Laulmine

- Huvitub laululistest tegevustest: õpetajaga koos kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike jne);
- Osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa).

Muusikalis-rütmiline liikumine

- Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule.

Muusika kuulamine

- Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (plaksutab, kõigutab keha vms.)

Pillimäng

- Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapiiril, kõlapulkadel, marakal jne.)

4-aastane

Laulmine

- Laulab rühmaga samas laulutempos;
- Laulab peast lihtsamaid peitud rahva- ja lastelaule.

Muusikalis-rütmiline liikumine

- Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu;
- Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente;
- Osaleb laulumängudes.

Muusika kuulamine

- Kuulab laulu ja muusikapala.

- Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega.
- Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule.

Pillimäng

- Mängib rütmipille muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks.
- Eristab kuulates neid tämbri järgi.

5-aastane

Laulmine

- Laulab väljahingamisel loomuliku häälega;
- Esitab laule rühmaga samas tempos;
- Laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.

Muusikalis-rütmiline liikumine

- Muudab liikumist muusikaosade ja muusikalist väljendusvahendite põhjal (tempo, dünaamika), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui paaris);
- Esitab õpetaja seatud tantse kasutades õpitud tantsuelemente.

Muusika kuulamine

- Kuulab laulu ja muusikapala huviga;
- Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot või, tundes ära õpitud laulu hakkab kaasa laulma.

Pillimäng

- Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille,
- Mängib rütmisaateid lasteriimidele ja –lauludele.
- Ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.
- Mängib tamburiini, kõlatore, võlutrummi ja kastanjette.

6-aastane

Laulmine

- Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist;
- Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas.

Muusikalis-rütmiline liikumine

- Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpiksammu vm;
- Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt.

Muusika kuulamine

- Tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants);
- Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi.

Pillimäng

- Mängib rütmi- ja meloodiapillidel;
- Mängib pilliansambelis.

7-aastane

Laulmine

- Laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
- Laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi.

Muusikalis-rütmiline liikumine

- Väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu;
- Liigub vastavalt muusika meeleoludele;
- Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga.

Muusika kuulamine

- Kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara;
- Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu.

Pillimäng

- Eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- Mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ning instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
- Mängib lastepillidel ning oskab mängida ja pilliansamblis.

7) Valdkond *Liikumine*

7.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Liikumine* on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

7.2. Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatusalased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

7.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Liikumine*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

7.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas
Liikumine:

3-aastane

Liikumisteadmised

- Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided;
- Arvestab rühmakaaslasid aktiivses tegevuses.

Põhiliikumised

- Sooritab põhiliikumisi;
- Säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.

Liikumismängud

- Mängib matkiva sisuga 1-2reegliga õnni- ja jooksumänge;
- Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.

Spordialad: võimlemine

- Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega;
- Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega.

Spordialad: kelgutamine

- Veab tühja kelku;
- Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla.

Tants ja rütmika

- Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi;
- Sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.

Vaba aeg ja loodusliikumine

- Matkab õpetajaga või vanematega looduses;
- Teen kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.

4 aastane

Liikumisteadmised

- Sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi;
- Järgib meeldetuletuse korral hügieeninõudeid.

Põhiliikumised

- Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes;
- Teeb koordineeritud, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.

Liikumismängud

- Mängib 2-4 reeglilist liikumismängu;
- Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.

Spordialad: võimlemine

- Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni;
- Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, rivis.

Tants ja rütmika

- Sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi;
- Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.

Vaba aeg ja loodusliikumine

- Algatab iseseisvalt mängu;
- Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuel.

5 aastane

Liikumisteadmised

- Nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi;
- Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas;
- Õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise.

Põhiliikumised

- Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes;
- Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi;
- Teeb harjutusi väikevahenditega.

Liikumismängud

- Mängib kollektiivseid liikumismänge;
- Osaleb jõukohastes teatevõistlustes;
- Tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu.

Spordialad: võimlemine

- Teeb vahenditega harjutusi eakohaselt ja tehniliselt õigesti;
- Valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes;
- Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.

Spordialad: kelgutamine

- Veab üksi, kahekesi ja kolmekesi kelgul kaaslast;
- Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab esemeid).

Tants ja rütmika

- Jäljendab liikumisega erinevaid rütme;
- Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele;
- Liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt.

Vaba aeg ja loodusliikumine

- Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt,
- Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.

6-aastane

Liikumisteadmised

- Osaleb lasteaia spordipäeval;
- Talub kaotust võistlusemängudes;
- Teab ja kasutab õpitud mõisteid terminoloogia piires;
- Mõistab hügieeninõuete olulisust;
- Õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu.

Põhiliikumised

- Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses;
- Ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid.

Liikumismängud

- Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.

Spordialad: võimlemine

- Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu;
- Säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu.

Tants ja rütmika

- Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga;
- Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmades tantsides.

Vaba aeg ja loodusliikumine

- Suudab sõita tõukerattaga ja kaheraatalise rattaga.

7-aastane

Liikumisteadmised

- Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntud sportlase;
- Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
- Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;

Põhiliikumised

- Sooritab põhiliikumisi pingevabalt;
- Säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu;
- Kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.

Liikumismängud

- Võistleb kombineeritud teatevõistlustes;
- Mängib sportlike elementidega mängu;
- Organiseerib ise liikumismänge;
- Kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud reeglitest.

Spordialad: võimlemine

- Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval;
- Orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene;
- Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi.

Spordialad: kelgutamine

- Osaleb kelguvõistlustel;
- Sõidab nõlvakust alla põhiasendis.

Tants ja rütmika

- Sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
- Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- Kasutab liikumisel loovalt erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad):
- Väljendab liikumise kaudu emotsioone.

Vaba aeg ja loodusliikumine

- Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul;
- Mängib lihtsamaid maastikumänge.

IV. peatükk

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS (PÄEVAKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED, ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMISE PERIOODI PIKKUS), SEALHULGAS SUVEPERIOODIL

14. Lasteasutus korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

15. Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused. Lasteasutuse päevakava kinnitab juhataja.

Vääna Lasteaed-alkkooli lasteaiiosa on avatud kell 7.00-19.00.

Lasteaiarühmade päevakava on järgmine:

7.00	vaba tegevus
8.30	hommikueine
9.00	planeeritud tegevused
11.00-12.00	õueaeg
12.30	lõunasöök
13.00-15.00	puhkeaeg
15.30	õhtueine
16.00-19.00	vaba tegevus

16. Rühma õpetajad kavandavad koostöös rühma õppeaasta (1. septembrist kuni 31. augustini) tegevuskava. Tegevuskava koostatakse vastava perioodi alguses.

Rühma aasta tegevuskavas annavad pedagoogid ülevaate:

- ✓ rühma laste nimekirjast koos vanustega;
- ✓ lasteaias õppe- ja kasvatustöö õppeaasta põhieesmärgist ja selle täitmiseks kavandavatest tegevustest;
- ✓ õppe- ja kasvatustöös käsitletavatest teemadest ja planeeritud üritustest kuude kaupa;
- ✓ kuude tegevusplaanid (lisanduvad aasta jooksul kuu kaupa);
- ✓ õppeaasta lõppedes kokkuvõtte õppe- ja kasvatustööst, mis sisaldab veel ka põhieesmärgi täitmise analüüsi, vanematega läbiviidud arenguveestluste kokkuvõtet ning vanemate ankeetküsitluste tulemuste analüüsi.

Õppeaasta tegevuskava põhjal kavandavad pedagoogid õppe- ja kasvatustegevused kuude kaupa, täpsustades aasta tegevuskavas kavandatud õppetegevused valdkondi lõimides. Tegevuskavad kinnitab juhataja.

17. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel kuuplaanis arvestavad pedagoogid lapse arengutaset, vanust ning lapse huve, lähtudes üldõpetuse põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

18. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi eesmärgid, temaatika, õppesisu ja -tegevused. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.

19. Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas.

20. Tegevuste valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.

V. peatükk

LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS

21. Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

22. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusteprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel, milles nad lepivad kokku kavandades õppe- ja kasvatustegevusi, jälgides lapsi nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.

23. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused vanuseti.

24. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapse arengu kirjeldused koostatakse üks kord aastas.

25. Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust esmakordselt lapse arvamisel lasteasutuse nimekirja, edaspidi iga-aastasel arenguveestlusel.

26. Vähemalt üks kord õppeaastas viivad pedagoogid lapse arengu toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguveestluse, mis:

- ✓ annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- ✓ selgitab välja lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

Arenguveestlused vanematega toimuvad jaotatuna aasta peale.

27. Lapse arengu hindamise ja arenguveestluse tulemus dokumenteeritakse Isikuandmete kaitse seaduses sätestatud tingimustel.

28. Hinnatavad üldoskused

1) Mänguoskused

1.1. Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

2) Tunnetus- ja õpioskused

2.1. Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

2.2. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

3) Sotsiaalsed oskused

3.1. Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

4) Enesekohased oskused

4.1. Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Üldoskused vanuseti:

KOLMAS ELUAASTA (24-36 KUUD)

Kahe- kuni kolme aastase lapse arengus on suurimaks muutuseks tema identiteedi areng ja eneseteadvustamine, arusaam sellest, et ta on isiksus oma õiguste, soovide ja tahtmistega. Seetõttu katsetab ta ka täiskasvanute reaktsioone ning seda, kuivõrd suudab ta kontrollida olukorda ja saavutada oma tahtmist. Kolmandale eluaastale on iseloomulikud tugevad emotsionaalsed reaktsioonid, jonnihood, armukadedus õe/venna vastu. Last ümbritsev keskkond on uute muljete tekkimise alus. See ei tohiks aga olla liiga kirju nii esemete kui emotsioonide poolest. Talle meeldib teha valikuid igapäevastes olukordades. Kolmeaastasel on elav kujutlusvõime ja kõikuv enesekindlus ning nii võivad tekkida hirmud. Laps on muutunud hoolivamaks ka teiste inimeste suhtes, sest ta on saanud teadlikuks nende tunnetest, eriti püüab laps lohutada kurba inimest, tahab aidata. Ka peab silmas pidama, et selles vanuses ei suuda laps tunnetada ohte ja vajab endiselt täiskasvanu järeelvalvet.

Kolmeaastane tegutseb vahetult nii konkreetsete esemete kui neid kujutavate sümbolitega (nt kasutab puupulka noa asemel). Arenenud on oma keha tunnetus ja silma ja käe

koostöö, viimasele on olulised kõikvõimalike väiksemate esemete nt purki toppimine, nõõri otsa lükkamine ehk tegutsemine erinevate materjalidega. Ka on lapse parema või vasaku käe eelistus kindlalt väljakujunenud. Tema tegevuse põhivorm on ülesehitav ehk konstruktiivne mäng (nt laob klotse, veab neid autoga teise kohta jne) ja lihtne rollimäng, milles jäljendab ja kordab varasemaid kogemusi ja mälupilte. Mängud suurendavad arusaamu maailmast ja tekitab vestlusi. Kõrvuti mängust hakkab kujunema koosmäng ning mängu tekivad lihtsamad reeglid, nt kiikumisjärjekord. Keeleoskus võimaldab tal infot hankida, esitab ka miks ja kuidas küsimusi. Tema kõnест on saanud mõtlemise tööriist, ta räägib sageli omaette, püüab sõnade abil selgust luua oma mõtetes ja mõiste hulgas.

Kolmanda eluaasta lõpuks laps:

- ✓ **Tunneb 6 põhivärvust (punane, sinine, kollane, must, valge, roheline) ja oskab neid nimetada**
- ✓ **Suudab laduda 8-10 klotsist torni ja panna kokku 3-4 tükist koosneva raamita pusle**
- ✓ **Tema peenmotoorika on piisavalt arenenud, et voltida paber kokku nii horisontaalselt kui vertikaalselt kuid diagonaalis voltimiseks ei ole ta nägemistaju veel piisav.**
- ✓ **Tal on ettekujutus arvomõistest, saab aru mõistest kaks ja loendab mehaaniliselt 5ni.**
- ✓ **Kujuneb lapse oskus klassifitseerida asju ühe või mitme tajutava omaduse (suuruse, vorm, värvus) või nimetuse (sööginõud, mänguasjad) järgi ning suudab liigitada esemeid nende otstarbe järgi (nt riided , mis pannakse selga)**
- ✓ **Teeb vahet mõistetel täna ja homme, mäletab mida eile tegi.**
- ✓ **Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk ja ka lihtsamatele enesekohastele küsimustele (nimi ja vanus)**
- ✓ **Kasutab väljendeid tänan, palun, teretab ja jätab hüvasti.**

NELJAS ELUAASTA (36-48 kuud)

Kolme- kuni nelja aasta vanuselt paraneb lapse liigutuste koordinatsioon ja täpsus, ta on aktiivne ja pidevas liikumises ning tegevuses. Ta on uudishimulik ja tahab teada rohkem nii iseenda kui maailma kohta. Laps kuulab hoolega ja seob kõik oma varasemate kogemuste ja mälupilidega kuid kuigi soovib kõike ise teha siis hindab oma võimeid ja oskusi ebarealistlikult. Ka võivad uued teadmised tekitada hirme. Selles vanus on lapse põhitegevuseks mängimine. Seejuures saadab ta oma tegevusi kõnega. Mälu ja keskendumisvõime on veel üsna lühiajalised. Laps omandab uusi teadmisi (nt aeg, sünn, surm, elus, eluta) praktiliste situatsioonide, positiivsete/negatiivsete kogemuste ja kujutluste kaudu. Ta on uhke oma saavutuste üle kuid vajab siiski oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu heakskiitu, tähelepanu, autoriteediks võib ta pidada ka vanemaid lapsi. Tuttavates olukordades on ta enesekindlam ja naudib tegevuste kordamist nt ühe ja sama jutu kuulamist õhtuti. Ta on hakanud mõistma seltskonnas käitumise reegleid ja käesolevas vanuses tekivad lapsel ettekujutused valetamisest ja taunitavast käitumisest (teiste löömine nt). Sotsiaalsete oskuste arendamiseks andke lapse käitumisele positiivset tagasisidet, nt kiitke hooliva ja abistava käitumise eest. Lapse enesekindluse suurendamiseks ja turvalisuse vajaduse rahuldamiseks lohutada ebaõnnestumiste korral. Selgitage, milline käitumine on sobiv ja milline mitte (agressiivsus) ja miks. Enesekontrollioskuste arendamiseks õpetage laps ootama ja oma reaktsioone edasi lükkama, selleks sobivad

hästi lauamängud, kus ta õpib oma järjekorda ootama. Õpetage ta ka kaaslast kuulama ja selgitage, et teiste vestlustesse ei sekkuta poolelt sõnalt. Seega vajab laps, et soodustate tema iseseisvust ja isetegemist, st et riietumine võtab küll kauem aega kuid lubage tal siiski ise riietuda. Käituge ka ise nii nagu ootate seda temalt, sest laps õpib mudelite järgi. Erinevad käitumismudelid saab ta kas vanematelt, eakaaslastelt või nt telesaadetest.

Neljanda eluaasta lõpuks laps:

- ✓ Teab oma ees ja perekonnanime, sugu ja märkab soolisi erinevusi
- ✓ Teab lihtsamaid ruumimõisteid (all, peal, sees)
- ✓ Talle meeldib ja ta suudab sorteerida ja liigitada kõikvõimalike esemeid
- ✓ Huvitub tähtedest ja mõistab, et igale tähele vastab häälik
- ✓ Järgib lihtsaid reegleid nii mängudes kui tegevustes, mida juhib autoriteet ning järgib lihtsamaid seltskonnas käitumise reegleid
- ✓ Neljanda eluaasta lõpuks saab hakkama eneseteenindamisega (riietumine, söömine, joomine) ja tal on kujunenud tualetiharjumused
- ✓ Püüab teisi abistada ja lohutada, tal on tekkinud mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest
- ✓ Huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas

VIIES ELUAASTA (48-60 KUUD)

Nelja- kuni viie aastane laps huvitub kõigest uuest ja põnevast, ta on väga aktiivne nii tegutsedes kui ka end väljendades. Tema tasakaalutunne on parem, liigutused sujuvamad ja ta suudab liikuda erinevatel pindadel, on kiirem ja suudab teha korraka mitut asja. Ka kujuneb välja täiskasvanule omane kõnniliigutuste kinemaatika ja suureneb huvi laua taga tehtavate käeliste tegevuste vastu. Laps räägib ja küsib palju. Samas on tal ikka veel raske oma käitumist kontrollida ja lapse käitumist mõjutavate suulised juhised kuid nende pidurdav roll on veel nõrk. Ta tahab kõike hästi teha ja sealjuures mitte eksida, teistele meeldida ja ootab ta kiitust. Viieaastane on väga tundlik teiste hinnangute suhtes ning see mõjutab tema enesehinnangut. Suureneb lapse initsiatiiv ja kohusetunne, püsivus. Kuid siiski on tal veel raske oodata oma järjekorda nt kiigel või lauamängu juures, ometi on seda vaja õppida, sest eneseregulatsioon on tähtis. Ta võib ajada veel segi tegelikkuse ja fantaasia ning tõe ja vale. Üleminek reaalsusest kujutlusse võib olla nii kiire ja sujuv, et me ei pruugi mõista, millal lõppeb väljamõeldis ja algab vale. Täiskasvanu võib lapse fantaasial lennata lasta kuid ta peaks vajadusel lapse reaalsusesse tooma, et teada anda kust lähevad piirid. Laps tahab teha iseseisvaid otsuseid ja valikuid, nt mida külla minnes selga panna jne. Otsuste tegemisel saab hakata arenema ka vastutustunne oma tegevuse eest. Tunnetusprotsessidest muutub olulisemaks mälu roll. Ning kujunevad välja soolised stereotüübid ja neid rakendatakse ka mängudes. Laps hakkab mõistma nalju, mõistatusi, sarkasme ja metafoore kuid ei suuda veel enda üle naerda. Lapse leiutus- ja kujutlusoskus on arenenud ja mäng on muutunud keerulisemaks ja pikemaks. Viieaastane naudib eakaaslaste seltsi ja rühma kuulumist ning näitab teiste vastu üles sümpaatiat ja hoolivust.

Viienda eluaasta lõpuks:

- ✓ Kasutab erinevaid mänguliike, nt algatab ja hoiab üleval rollimängu jne

- ✓ **Lapse kõne ja mälu areng võimaldavad lahendada ülesandeid ja probleeme ning jõuda kokkuleppele**
- ✓ **Kujuneb sidus kõne, milles suudab kajastada nii olnud kui tulevasi sündmusi, arvestab, kellega ta räägib ja kus (sõber või võõras täiskasvanu ja kodus või külas) ehk ka peab kinni reeglitest ja oskab avalikus kohas käituda**
- ✓ **On tekkinud arusaam rühmadest ja oskus neid võrrelda**
- ✓ **Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid, väljendab ka enda emotsioone ja räägib nendest**

KUUES ELUAASTA (60-72 KUUD)

Viie- kuni kuueaastane laps pendeldab ühest äärmusest teise, sageli võib tema soov midagi teha olla tema võimetest suurem ja vajab abi, et tegevust lõpetada. Ta on enesekindel ja iseseisev, samal aja haavatav ja tundlik selle suhtes, kuidas teised teda tajuvad ja hindavad, talle on tähtis sotsiaalne aksepteerimine kaaslaste poolt. Järjest olulisemaks muutub rühma kuulumine. Rühma sobimine võib osutuda aga raskeks, sest ta tahab olla edukas, esimene ja teha koostööd omal viisil. Ta võib ühineda rühmaga ka selleks, et sealt kedagi teist välja tõrjuda. Selles vanuses tekivad eelistused eakaaslaste seas ja sõprussuhted, kuid need on veel ebapüsivad. Ta vajab tähelepanu, kiitust, tunnustust ja toetust. Kuuendal eluaastal on lapsed varasema eaga võrreldes iseseisvamad ja ohjavad oma käitumist ja neil on vähem jonnihooget. Lapsele meeldivad reeglid, sest need aitavad tal üha avarduvat maailma mõista, ta vajab turvatunde saavutamiseks ka sotsiaalset rutiini nt samal kellaajal magamaminek ja perega koos söömine. Eriti jälgib ta reeglite järgimist teiste poolt ja vajadusel selgitab neid teistele. Lapse kujutlusvõime ja loovus kerkivad kõrgustesse ja uued kogemused innustavad üha enam selle maailma kohta teavet hankima. Kujutlusvõime ja loovus suurenevad, nt naudib ta pillidel mängimist ja kunstitegevusi ning õppimist ja teeb sealjuures selget vahet tegelikkuse ja kujutluste vahel. Lapsed on selles vanuses jutukad ja küsivad palju ning kasutavad keerulisemat keelt, et väljendada oma arusaamist tunnetest ja nende põhjustest. Paraneb tema arusaam esemete suhetest ja omadustest ning ajalisest ja ruumilisest järjestusest. Laste keskendumisvõime on ikka veel suhteliselt lühiajaline umbes 20-30 minutit. Uute teadmiste omandamisel tähtsustab kuueaastane kordamise vajadust.

Kuuenda eluaasta lõpuks:

- ✓ **Arenevad nii üld- kui ka peenmootorika, ta saavutab täiskasvanule iseloomulikud jooksuliigutused ja omandab viskeliigutuse põhistruktuuri, kuid tal puuduvad veel täiskasvanule omased kogemused, jõud ja ettenägelikus**
- ✓ **Suudab juba plaanida, eesmärgi seada ning oma tegevusi lõpule viia**
- ✓ **Talle on jõukohased lihtsamad liitmis- ja lahutamistehted kolme piires, kasutab mõisteid eile, täna, homme, esimene, keskmine, viimane ja teab järgarve esimene, teine ja kolmas**
- ✓ **Saab aru, et asjade hulk ja mass säilivad erinevates vormides**
- ✓ **Tunneb huvi tähtede vastu ja leiab nendega seoseid (nt mis tähed on tema nimes)**
- ✓ **Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid oma käitumises**

SEITSMES ELUAASTA (72-84 KUUD)

Kuue- kuni seitsmeaastase lapse areng eri valdkondades on väga kiire. Ta huvitub õppimisest, probleemide lahendamisest, keerukatest ülesannetest ja tema jaoks on tähtis teha kõike hästi ning kõigega hakkama saada. Ta peab ka ise sisimas oma tulemusega rahul olema ja ootab positiivset tagasisidet ka teistelt. Motiveerivalt mõjub soov teistega koos õppida. Tal tekib enesekriitika ja täiuse vajadus, samas on ta ettevaatlik ja kohati endasse tõmbunud, vajab ümbritsevate tähelepanu ja tunnustust, sest laps võib häbeneda oma vähest enesekindlust ning hirme ja hakata käituma nagu tita. Oma tegude tagajärgede eest vastutamine on selles vanuses veel raske, võimaluse korral püüab ta sellest kõrvale hoida. Selles vanuses kerkib rühmas ka liidriküsimus. Laps võtab rohkem omaks oma vanemate hoiakuid ja suhtumist teistesse, nende käitumismalle ja väärtusi. Kooliks vajalike oskuste omandamise vältel võivad seitsmendal eluaastal selgemalt esile tulla laste individuaalsed erinevused ja võimalikud arenguprobleemid. Ta hakkab aru saama keerulisematest seostest, kuid toetub endiselt konkreetsetele seostele ja kogemustele. Seitsmendal eluaastal kasvab oluliselt lapse võima kasutada kõnet oma käitumise reguleerimiseks. Ta suudab tegutseda suuliste juhendite järgi, mis on tähtsaks kooliküpsuse näitajaks. Kõneoskuste osakaal muutub oluliseks teadmiste omandamisel. Selles vanuses last on kergem õpetada, sest tema motiveeritus, mälu ja tähelepanu loovad parima võimaluse uue omandamiseks. Laps on loov ja uudishimulik. Ta järgib rühmas kehtivaid reegleid ja arvestab teiste vajadusi. Ta on teiste laste tegevuste suhtes sallivam, mis on oluline eeldus edasiste partnerlussuhete kujunemisel õpitegevuses. Tunnistab oma väärtegusid kuid oskab neile anda ka otstarbekaid põhjendusi. Selles vanuses lastel on tugevalt arenenud õiglustunne ja suur vastumeelsus valetajate suhtes

Seitsmenda eluaasta lõpuks:

- ✓ **Tunneb huvi oma päritolu ja kultuuri vastu**
- ✓ **Tunneb enamikku tähti ja suudab kokku veerida lühikesi sõnu ning kirjutada kuulmise järgi lihtsaid 1-2 silbilisi sõnu**
- ✓ **Jõukohased on lihtsamad matemaatilised tehted konkreetsete esemetega**
- ✓ **Teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui teiste puhul, mõistab teiste tundeid**
- ✓ **Algatab mängu ja tegevusi, rakendab neis loovalt oma kogemusi, tunneb mängust rõõmu ja suudab lahendada seal ettetulevaid konflikte**
- ✓ **Loob sõprussuhteid, tahab ja julgeb suhelda-huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu**
- ✓ **Saab aru mõistetest oma-võõras-ühine**
- ✓ **Hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise**
- ✓ **Suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida, oskab ka teistega arvestada ning suhtub teiste laste tegevusse sallivamalt**
- ✓ **Suudab tegutseda iseseisvamalt ja sõltub vähem oma vanematest, saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused**
- ✓ **Teab, mis võib olla tervisele kasulik ja mis kahjulik ning kuidas käituda ohutult**

VI. peatükk

ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS

29. Lasteaial puuduvad pidevalt pakutavad tugisüsteemid ja erispetsialistid – vajaduse tekkimisel käsitletakse üksikolukordi sellest lähtudes, ning tehakse koostööd valla lastekaitsespetsialistiga.

30. Erivajaduste ja koolikohustuse täitmise edasilükkamise küsimustes nõustatakse vanemaid kord aastal toimival arenguvestlustel või eraldi tähtsama arutelu jaoks kokkukutsutud vestlustes lapsevanema(te) ja lasteaiaõpetaja(te) vahel.

31. Lasteasutuses töötab logopeed 0,5 kohaga.

32. Lasteasutuses ei tööta eripedagoogi. Märgates vajadust eripedagoogi konsultatsioonile, soovib lasteaiaõpetaja pöörduda lapsevanemal vastava spetsialisti poole lähipiirkonnas või Tallinnas. Harku vallas pakutavate võimaluste ja kontaktide kohta informatsiooni saamiseks saab ühendust võtta valla lastekaitsespetsialistiga.

33. Peatselt erivajadusega lapse liitumist rühmaga või lapse erivajaduse ilmumist koostavad lasteaiaõpetajad lapse kohta arengukirjelduse, milles toovad välja arendamist vajavad aspektid. Lapsevanema(te)ga viiakse läbi arenguvestlus, mille käigus lepitakse kokku IAK vajaduses ja sisus ning see (selle protokoll) dokumenteeritakse (allkirjastakse) lõplikul valmimisel.

34. Erivajadusega lapse vanematega peetakse arenguvestlus, milles protokollitakse ka lapsevanemate poolt tehtud ettepanekud töös lapsega. Lapsevanemal on võimalus vahendada lasteaiaõpetajale erivajaduse määranud või teiste abi osutavate spetsialistide arvamust ja soovitusi, millega lapsega töötavad täiskasvanud arvestavad.

35. Koolipikenduse nõustamiskomisjoni otsuse järgselt ning arvestades lapse arengukirjeldust, lepitakse arenguvestlusel lapsevanemaga kokku, kas lapsele koostatakse IAK arendamist vajavate valdkondade ja üldoskuste kaupa või toetatakse antud aspekte muu tegevuse käigus. Olles IAK sisus ja vajaduses kokkuleppele jõudnud, dokumenteeritakse see (allkirjastakse) lõplikul valmimisel.

VII. peatükk

LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS

36. Lasteasutuse pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel. Lapsevanema esmased koostööpartnerid on lasteasutuses selle rühma õpetajad, mille nimekirja on laps kandud. Vajadusel kaastakse lapsevanema või õpetaja ettepanekul ja lapsevanema nõusolekul teisi lasteasutuse pedagooge ja spetsialiste.

37. Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Lapsevanemat teavitatakse lapse arengust ja õppimisest iga-aastaselt arenguvestlusel. Lapsevanema soovi korral teavitatakse teda lapse arengust ja õppimisest sagedamini kui üks kord aastas. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest teavitatakse lapsevanemaid lasteasutuse tegevust kajastaval veebilehel.

38. Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes. Pedagoogide nõustamisajad on avalikustatud lasteasutuse tegevust kajastaval veebilehel.

39. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises arenguvestluste kaudu, kus lapsevanemale tutvustatakse lapse arengu ja õppimise tulemusi ning selgitatakse välja lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Selle põhjal kavandatakse vajadusel koostöös lapsevanemaga õppe- ja kasvatustegevused, arvestades lapse eripära.

40. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi läbiviimises. Lapsevanem võib lasteasutuse juhataja nõusolekul ja juhatajaga kokku lepitud ulatuses, arvestades lasteasutuses kehtestatud päevakava, osaleda oma lapse tegevuste toetamisel lasteasutuses.

42. Lapsevanemal võimaldatakse anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele alljärgnevalt:

- edastades enda tagasiside vahetul rühma õpetajale,
- edastades enda tagasiside vahetult lasteasutuse juhatajale,
- edastades enda tagasiside kirjalikult lasteasutuses olevasse tagasiside kasti ning
- igal aastal läbiviidavate lastevanemate rahulolu küsimustikele vastamise kaudu.

VIII. peatükk

ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

43. Õppekava kuulub läbivaatamisele igal õppeaastal juuni kuni augustikuu jooksul.

44. Ettepanekud õppekava täiustamiseks arutatakse läbi pedagoogilises nõukogus ja hoolekodus.

45. Õppekava muudatused kinnitab juhataja.

46. IKT kasutamine, vaata lisa1

Õppe- ja kasvatustöö tegevuskava Bee-Bot ja Blue-Bot programmeeritava põrandaroboti ning Dash ja Dot Wonder robotikakomplektille

Tänu seadmete kasutamise integreerimisele erinevate tegevustega saavutatakse järgmised õpiväljundid:

- Omandab programmeerimise algtõed ning arendab oma loogilist mõtlemist, matemaatilisi ja eneseväljenduse oskusi.
- Kogeb positiivseid emotsioone osalemisest võistlusmängudes ning tajub eduelamusi, suutes tulla toime ka teisele kohale jäämisega.
- Nimetab ja tunneb erinevaid sümboleid ja loob põhjus-tagajärg seoseid.
- Jutustab erinevate pildiseeriatega järgi, nimetades ja kirjeldades erinevaid tegevusi ja sündmusi.
- Teeb valikuid ja langetab otsuseid, kasutades vahendite käsunuppe, ületades vajadusel nii mattidel kui ruumis kujundatud radadel olevaid erinevaid takistusi.
- Tunneb erinevaid geomeetrilisi kujuneid, värve, tähti ning numbreid.
- Oskab programmeeritud roboteid integreerida erinevate teemadest tulenevate arendavate tegevustega.
- Märkab erinevusi ning rühmitab ja seostab esemeid, nähtusi ja tegevusi.

Projektõppe teema (kuu)	Õppe- ja kasvatustegevust läbivate õpiväljundite rõhuasetused sõltuvalt planeeritud tegevustest	Läbivad õppe- ja kasvatustegevustegevused
Toit meie laual ja tervis (september)	Väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab toituda ja käituda tervislikult ning ohutult.	Suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema.
Prügi ja taaskasutus (oktoober)	Väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi	Suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.
Kodu ja pere (november)	Tunneb end ümbritsevat sotsiaalset keskkonda: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	Suunatakse last väärtustama kodu ja peresuhteid. Looma seoseid inimsuhetes, tajuma õiglust.

Jõulud (detsember)	Jõulude tähistamine ja kombed. Hoolimine ja märkamine. Väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone	Peomeeleolu loomisega seotud tegevused.
Muusika ja kunst (jaanuar)	Tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest. Laps kasutab oma töö mitmekesistamiseks kujutlus- ja algatusvõimet, säilitades oma isikupärase eneseväljenduse.	Antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist. Kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne
Sõbrad ja maailm (veebruari)	Mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult. omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas.	Valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalselt keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust.
Emakeel ja kirjandus (märts)	Mõistab ja tunneb oma emakeelt. Huvitub raamatutest ning lugemisoskuse arendamisest.	Suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist. õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult.
Tehnika meie ümber (aprill)	Tunneb end ümbritsevat tehiskeskkonda: ehitisi, kodutehnikat, transpordivahendeid. Teab, kuidas selles keskkonnas ohutult liigelda ja käituda.	Suunatakse last tehnikamaailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning tegevuste kaudu: vaadeldes ja kirjeldades.
Loodus meie ümber (mai)	Märkab nähtusi ja muutusi looduses. Looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele. Tunneb aastaaegu.	Suunatakse last ümbritsevat loodust märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid.